

Vývin reči

Obdobie pragmatizácie (0.-1. rok)

**0-3
mesiace**

- na podnety reaguje plačom, pohybom, krikom
- džavotanie a hrkútanie
- reakcia úsmev na úsmev

**3-8
mesiacov**

- komunikačný krik (krik ako privolávanie)
- pudové džavotanie (hra dieťaťa s rečovými orgánmi, bez sluchovej kontroly (aj nepočujúce deti), hrkútanie
- usmieva sa, smeje sa nahlas
- otáča hlavu za zvukmi, zaujíma sa o okolie
- napodobňujúce džavotanie zvukov materinského jazyka - zapojenie sluchovej i zrakovej kontroly - známky vyššej nervovej sústavy

**8-12
mesiacov**

- komunikácia sa stáva vedomejšou - používa gestá, pohľad, pohyby tela
- „rozumenie reči“ - správna motorická reakcia na pokyny, inštrukcie, zákazy a pod. (urob pá-pá, daj pusu)
- ukáže na niektoré časti tela, bežné predmety alebo osoby, keď ich pomenujete
- experimentácia so zvukmi

Obdobie sémantizácie (1.-2.rok)

**12-18
mesiacov**

- používa jednoslovné vety s rôznou intonáciou v závislosti od emocionálneho - vôľového zámeru
- objavuje sa porozumenie skutočným slovám (rozumie bežným slovám aj bez prítomnosti predmetov či osôb, ktoré označujú)
- rozumie asi 50 slov

**18- 24
mesiacov**

- začína spájať slová do dvojslovných viet tvorené telegrafickým štýlom
- prvý vek otázok (kto je to?, čo je to?)
- polovicu rečovej produkcie tvoria podstatné mená
- ku koncu obdobia pozná okolo 200 slov
- ukáže niektoré časti tela aj na bábiky

Obdobie lexémizácie (2.-3. rok)

**24- 36
mesiacov**

- uprednostňuje verbálnu formu komunikácie
- postupne začína ohýbať slová, rozvíja sa gramatická stránka reči
- začína tvoriť viacsovné vety
- dokáže pochopiť svoju úlohu komunikačného partnera a reagovať v nej špecificky podľa konkrétnej situácie
- pozná približne 1000 slov

Obdobie gramatizácie (3.-4. rok)

**3-4
rok**

- dokáže povedať mená súrodencov
- pokrok v chápaní obsahu slov,
- tvorba vyšších pojmov často spájaná s tzv. fyziologickými ťažkosťami v reči
- druhý vek otázok: Prečo? Kedy?
- na konci tohto obdobia sa nevyskytujú nápadné dysgramatizmy
- reprodukuje básničky
- tvorba antoným je suverénnejšia
- nadväzuje konverzáciu a snaží sa ju udržať

Obdobie intelektualizácie (po 4. roku života)

**4-5
rok**

- identifikácia farieb je presnejšia
- z gramatického hľadiska by mali byť verbálne prejavy správne
- 1500 - 2000 slov
- používa všetky slovné druhy
- pretrvávajú nesprávne výslovnosti tzv. ťažkých hlások

**5-6
rok**

- verbálny prejav sa približuje reči dospelých
- dokáže súvisle rozprávať o rozličných udalostiach, dokáže vysvetliť využitie predmetov dennej potreby
- zrealizuje pomerne dlhé a náročné príkazy
- zreprodukuje dlhé vety
- výslovnosť by mala byť správna
- ku koncu obdobia pozná 2500 - 3000 slov
- zaujíma sa o knihy, písmeňá, často vie napísať svoje meno

**Po 6.
roku**

- verbálny prejav po zvukovej a obsahovej stránke zodpovedá požiadavkám bežnej konverzačnej reči
- reč sa naďalej skvalitňuje po štylistickej a konverzačnej stránke
- osvojuje si prozodické vlastnosti jazyka
- využíva regulačnú funkciu jazyka
- osvojuje si grafickú podobu reči (čítanie, písanie) a cudzích jazykov

Zdroj:

Použitá literatúra: LECHTA, V a kol.: Terapie narušenej komunikačnej schopnosti. Martin: Osveta 2002, 270 s. ISBN 80 - 8063 - 092 - 5.
LANGMEIER, J, KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

Typ : <https://www.youtube.com/watch?v=tntnkeeDwqE>
<https://www.youtube.com/watch?v=XWIBQO20Q2E>
<https://www.youtube.com/watch?v=DFKxDIBcbKw>

Poruchy vývinu reči

Vývinová jazyková porucha, známa aj ako vývinová dysfázia má u detí rôzne prejavy, a preto jej potvrdenie musí stanoviť komplexná logopedická a psychologická diagnostika. Môžu sa však vyskytovať súvislosti, ktoré vedia rodičom napovedať, či je potrebná návšteva logopéda na zhodnotenie vývinu reči.

Čo si všímať vo vývine?

Oneskorenie rečového vývinu a jeho odlišnosť od normy

Prvým prejavom zvykne byť to, že dieťa má oneskorený vývin reči. Neskôr dieťa hovorí gramaticky nesprávne, vety sú krátke, kostrbaté. Slovná zásoba sa často obmedzuje len na základné výrazy, dieťa si vypomáha ukazovaním a pomocnými slovami ako „hento, no to, tak, ...“

Pre dieťa s vývinovou jazykovou poruchou je typické, že nemá záujem o čítané rozprávky a básničky. Vo vzťahu k cudzím sú tieto deti zvyčajne neisté. U mnohých sa vyskytuje aj horšie porozumenie reči.

Zlá výslovnosť

Dlho pretrváva zlá výslovnosť, najmä cudzí ľudia jeho reči nerozumejú. Dieťa možno vie vysloviť jednotlivé hlásky, ale v slovách ich vynecháva, prehadzuje, slová komolí. Typická je tvrdá výslovnosť, dieťa nemäkčí d', t', ň, l'.

Slabá orientácia v čase, priestore a osobných údajoch

Deti často nevedia, koľko majú rokov, kde bývajú, ako sa volá mama a otec. Nechápu časové pojmy ako včera – dnes – zajtra, ráno – večer, najprv – potom. Dlho sa nenaucia rozlíšiť pravú a ľavú stranu.

Neobratná motorika

Deti s vývinovou jazykovou poruchou majú často problémy s chôdzou po schodoch, s poskokmi, s kopaním do lopty, bicyklovaním, kotúľom atď. Dlho si nevedia zaviazať šnúrky na topánkach, sú nešikovné pri jedení. Z toho vyplýva aj typická neobratnosť pri kreslení a neskôr pri písaní. Nesprávne držia ceruzku a nerady kreslia.

Nerozvinutý zmysel pre melódiu a rytmus

Deti s vývinovou jazykovou poruchou nemajú častokrát zmysel pre rytmický pohyb, riekanky a básničky, nerady spievajú a tancujú.

Slabá sluchová pamäť

Typická je slabá pamäť pre počuté a dobrá pamäť pre videné. Deti sa ťažko učia naspamäť básničky, nezopakujú dlhšiu vetu alebo viac slov, ťažko si pamätajú čísla. Keď počujú rozprávku, po chvíli si už všetko nepamätajú.